

структурувати фінансові відносини в країні і пов'язаних з ними інформаційних потоків і підсистем у єдину фінансову архітектуру суспільних відносин та інститутів [3].

Список використаних джерел:

1. Mandelbrot, Benoît (1977). *Fractals: Form, chance, and dimension* (англійська). San-Francisco: Freeman. 346 с.
2. Глобальний конкурентний простір: Монографія / О.Г. Білоус та ін., кер. авт. колективу і наук. ред. О.Г. Білоус. Київ: КНЕУ. 2007. 677 с.
3. Рязанова Н.С. Інститут фінансового екаунтингу (рахівництва) в архітектурі фінансово-економічних інститутів інформаційного суспільства. *Проблеми економіки*. 2015. №2. С. 226-239
4. Федосов В.М., Опарин В.М., Львовчкін С.В. Інвестиційна фінансова інфраструктура України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Фінанси України*. 2008. №12. С. 3-21.

Майстренко О. С.

Львівський національний університет імені Івана Франка (Україна)

МОНЕТАРНА СТАБІЛЬНІСТЬ ТА ВПЛИВ НА НЕЇ ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ

Світові глобалізаційні зміни сучасності, процеси фінансової дерегуляції, перманентність кризових явищ, особливо в період війни та пандемії – далеко не повний перелік викликів, які визначають стан економіки нашої країни сьогодні. Як невід'ємна складова світового господарства, Україна зазнає впливу світових процесів, зокрема, станом на березень 2023 року спостерігається послаблення ризиків глобальної рецесії, зниження світових цін на енергоносії, проте суттєвим залишається інфляційний тиск, і як наслідок, піки ставок провідних центральних банків можуть бути вищими, ніж раніше очікувалося. Значний вплив на інфляційний тиск зберігався у зв'язку зі зростанням витрат вітчизняного бізнесу, що пов'язані із дефіцитом електроенергії; вичерпанням запасів продукції тривалого зберігання, що призвело до високих темпів зростання цін на оброблені продукти та непродовольчі товари [3]. За оцінкою Міністерства економіки «ВВП України у 2022 році скоротився на 32% при відносно помірній інфляції, яка не перевищила 30%» [2].

Означені проблеми актуалізують дослідження особливостей методів та інструментів реалізації монетарних механізмів впливу на економічні процеси в країні, оцінки ефективності трансмісійних механізмів, можливостей та напрямів їх трансформації, зважаючи на той факт, що рішення монетарної політики впливають на стан фінансової системи і можуть навіть мати вирішальне значення для запобігання кризовим явищам та сприяти відновленню системи. Вивченню монетарних аспектів, їх теоретико-методологічної основи, зокрема реалізації процентної політики центральних банків, присвячені дослідження закордонних та вітчизняних вчених-економістів: А. Груй, О. Дзюблюк, С. Козьменко, В. Міщенко, Ф. Мишкін, А. Мороз, С. Ніколайчук, М. Савлук, А. Сомик, М. Фрідман та інші.

Монетарний чинник лежить в основі розвитку макроекономічних та фінансових структурних зрушень у державі, реалізується центральними банками шляхом упровадження монетарної політики, є одним із визначаючих для забезпечення фінансової стабільності. Складність визначення і трактування поняття фінансової стабільності впливає з природи його виникнення, що обумовлюється особливостями економічного розвитку окремо взятої держави у певний період часу, наявністю кризових явищ в економіці в цей період чи відсутністю таких, що не є достатньою підставою для відсутності їх у подальшому. Фінансова стабільність, як і її крихкість, визначається науковцями як «інтегральна властивість фінансової системи циклічно відчувати нестабільність у процесі фінансування банками інвестицій суб'єктів підприємництва» [4]. Серед інструментів, що використовуються для підтримки фінансової стабільності, є засоби монетарної політики, спрямовані на підвищення стабільності цін, зокрема, облікова ставка. Можливі протиріччя між цілями фінансової стабільності та першочерговими завданнями використання інструментів монетарної політики можуть бути усунені або обмежені шляхом дії механізмів самокоригування системи, що дозволяє запобігти виникненню кризових явищ в економіці. У цій ситуації відбувається збіг фінансової та монетарної стабільності, оскільки валюта країни виконує роль засобу здійснення операцій, розрахункової одиниці та засобу накопичення [1, с. 19].

Кризові явища в економіці, фінансові дисбаланси спонукали до використання процентної ставки з метою стабілізації інфляції та обсягів виробництва,

пом'якшення фінансових диспропорцій. Сьогодні ми спостерігаємо ріст ключових процентних ставок в окремих розвинутих країнах (США, Великобританія, Швейцарія, Канада) та Європейському центральному банку (на 50 б. п.) [3], що свідчить про посилення монетарної політики та її значення у кризові періоди. Національний банк України в умовах війни здійснив ряд адміністративних обмежень, що сприяло адаптації бізнесу і населенню до поточної ситуації, підтримці ліквідності банківської системи, дозволило подолати валютний шок, зокрема, фіксація офіційного курсу, валютні обмеження, «замороження» облікової ставки та інше. У відповідь на стрімке зростання рівня інфляції в червні 2022 р. НБУ збільшує рівень облікової ставки до 25% з метою збільшення привабливості гривневих активів, збереження заощаджень громадян, зменшення тиску на валютний ринок та міжнародні резерви.

Сьогодні ставки за гривневими депозитами є значно нижчими за облікову ставку (хоча спостерігається їх поступовий ріст), що, звичайно ж, є недостатнім стимулом для переваги гривневих інструментів перед валютними. Проте НБУ підвищує вимоги до формування обов'язкових резервів з метою посилення монетарної трансмісії та стимулювання конкуренції банків за строкові кошти вкладників.

Отже, облікова ставка НБУ є інструментом монетарної політики, що дозволяє зменшити економічні коливання, регулюючи вартість банківських кредитів, агрегований попит на кредитні ресурси, безпосередньо впливаючи на ліквідність кредитних інститутів, стан грошового ринку в державі. Облікова ставка виступає як запобіжний активний важіль впливу на попит і пропозицію на грошовому ринку, особливо в умовах високих макроекономічних і фінансових ризиків, що дозволяє формувати та зберігати необхідний економічний базис.

Список використаних джерел:

1. Schinasi G.J. Preserving Financial Stability. International Monetary Fund, 2005. Washington.
2. Свириденко Ю. Українська економіка пережила найважчий рік за часи Незалежності: як ми вистояли та що далі. Агентство «Інтерфакс-Україна». URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/30/695585/>
3. Щомісячний макроекономічний та монетарний огляд. Березень 2023 року. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. Сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MMR_2023-03.pdf?v=4.
4. Minsky H.P. The Financial Instability Hypothesis. The Jerome Levy Economics Institute Working Paper. No 74. 1992. 10 p.